

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ДНІПРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВНУТРІШНІХ СПРАВ
ФАКУЛЬТЕТ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ДЛЯ ПІДРОЗДІЛІВ
ПРЕВЕНТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
КАФЕДРА АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВА, ПРОЦЕСУ
ТА АДМІНІСТРАТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ**

**ВПРОВАДЖЕННЯ ЄВРОПЕЙСЬКИХ ІМІДЖЕВИХ
СТАНДАРТІВ СУЧАСНОГО ПРАВООХОРОНЦЯ
У ДІЯЛЬНІСТЬ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ**

*Методичні рекомендації
до факультативних занять*

(для здобувачів вищої освіти денної форми навчання)

Дніпро – 2024

УДК 342.95
Л 69

*Схвалено Науково-методичною радою
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ
(протокол № 9 від 17.04.2024 р.)*

РЕЦЕНЗЕНТИ:

Олександр РОЗГОН, інспектор 5-го відділу УПК в Дніпропетровській області Департаменту кіберполіції Національної поліції України, кандидат юридичних наук, доцент;

Віктор ПЛЕТЕНЕЦЬ, професор кафедри криміналістики та домедичної підготовки Дніпровського державного університету внутрішніх справ, доктор юридичних наук, професор.

УКЛАДАЧІ:

Борис ЛОГВИНЕНКО, професор кафедри адміністративного права, процесу та адміністративної діяльності Дніпровського державного університету внутрішніх справ, доктор юридичних наук, професор;

Фаїр РАГІМОВ, доцент кафедри адміністративного права, процесу та адміністративної діяльності Дніпровського державного університету внутрішніх справ, кандидат наук з державного управління.

Л 69 Логвиненко Б., Рагімов Ф. Впровадження європейських іміджевих стандартів сучасного правоохоронця у діяльність Національної поліції України (для здоб. вищ. освіти ден. форми навч.). Дніпро : ДДУВС, 2024. 26 с.

ЗМІСТ

Вступ.....	4
1. Поняття, сутність і значення позитивного іміджу поліції.....	5
2. Нормативно-правова основа іміджевих стандартів у Національній поліції України.....	8
3. Європейські стандарти іміджу правоохоронця.....	15
Висновки.....	24
Рекомендовані джерела.....	25

ВСТУП

Національна поліція була створена у 2015 році для формування в Україні сучасної правоохоронної інституції, заснованої на передових європейських практиках і засадах. При цьому важливою складовою сучасного правоохоронного процесу є формування універсальних стандартів поліцейської діяльності. Це дозволить забезпечити ефективну та прозору роботу національних правоохоронних структур, на які покладається захист прав і свобод людини та забезпечення публічного порядку і безпеки.

Варто пам'ятати про те, що євроінтеграційні процеси, глобалізація і технологічний прогрес обумовлюють динамічні зміни у соціально-економічному середовищі, створюють нові виклики для органів поліції. У зв'язку із множинністю та складністю завдань, що постають перед сучасними поліцейськими, формування єдиних іміджевих стандартів стає невід'ємною частиною правоохоронної діяльності. Актуальність впровадження таких стандартів в Україні цілком очевидна, адже вони сприятимуть підвищенню довіри до Національної поліції, сформуєть нову генерацію вітчизняних правоохоронців, прискорять євроінтеграційні процеси.

Єдині стандарти мають забезпечити однакові підходи до іміджу поліцейських в різних країнах, сформуєть єдність методології та підвищать рівень взаємодії між представниками національних правоохоронних структур. Відповідно, єдині іміджеві стандарти поліцейської діяльності мають стати не лише інструментом забезпечення ефективної та професійної діяльності поліції, а й своєрідним критерієм захисту прав та свобод людини.

Заклади вищої освіти із специфічними умовами навчання, які здійснюють підготовку поліцейських виступають тими установами, де здобувачі вищої освіти знайомляться із майбутньою професією, набувають необхідних компетентностей для подальшої служби. Відповідно, у таких закладах має здійснюватись не тільки освітній процес, а й впровадження європейських іміджевих стандартів сучасного правоохоронця.

У представлених методичних рекомендаціях для здобувачів вищої освіти денної форми навчання будуть розкриті: поняття, сутність і значення позитивного іміджу поліції; нормативно-правова основа іміджевих стандартів у Національній поліції України; європейські стандарти іміджу правоохоронця.

1. ПОНЯТТЯ, СУТНІСТЬ І ЗНАЧЕННЯ ПОЗИТИВНОГО ІМІДЖУ ПОЛІЦІЇ

У Енциклопедії Сучасної України імідж (англ. image – образ) визначено як штучний образ, цілеспрямовано створюваний у суспільній чи індивідуальній свідомості та підсвідомості засобами масової комунікації і психологічного впливу. Імідж формують за допомогою практичних дій, агітації, пропаганди, реклами, нейролінгвістики, програмування тощо, він може сполучати як реальні властивості об'єкта, так і неіснуючі, приписувані. Це думки, настанови раціонального або емоційного характеру про людину, предмет, систему, що виникли у психіці індивіда чи групи людей на основі образу, сформованих у їхньому суб'єктивному світі у результаті сприйняття певних характеристик цього об'єкта¹.

Слід погодитись із тим, що сучасний стан іміджу державних службовців потребує змін та впровадження інноваційних стратегій його покращення на загальнодержавному рівні. Особливістю іміджу державних службовців є те, що він нерозривно пов'язаний із цілим комплексом, що має назву «імідж державної влади». Важливими складовими ефективного іміджу слід вважати рівень довіри з боку населення, здатність нести відповідальність за прийняті рішення, харизматичність службовців, позиціонування влади, самопрезентацію, а також розвинені комунікативні здібності². Відповідно, слід розрізняти індивідуальний імідж конкретного поліцейського та імідж Національної поліції загалом.

Імідж – це цілеспрямовано сформований образ, уявлення, що символізує сутність явища або об'єкта в соціально-політичному просторі. Формування іміджу – це тривалий і складний процес, який має стати одним із функціональних напрямів реформування всієї системи правоохоронних органів узагалі. Це означає, що кожний правоохоронець, який персоніфікує вказану стратегію, кожного дня маніфестує загальну ідею під час виконання службових обов'язків. Висока та якісна результативність надання правоохоронних послуг, компетентність, професійність та всебічна підтримка з боку держави мають сприяти поширенню позитивного ставлення до професії поліцейського та дозволить їм ефективно працювати на користь суспільства³.

Позитивний імідж Національної поліції можна визначити як результат цілеспрямованої діяльності державного адміністративного органу влади, що формується на основі завдань і принципів, окреслених законодавством, і призначений популяризувати працівника, орган, державу як суб'єктів

¹ Грабовський С. І. Імідж. *Енциклопедія Сучасної України*. К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2011. URL : <https://esu.com.ua/article-13264>.

² Белаш Н. Ф. Сучасна специфіка іміджу державних службовців України. *Соціально-інформаційні процеси в державному управлінні*: матер. Всеукр. наук.-практ. конф. 2012. С. 51-61.

³ Тарановський П. І. Соціально-психологічні чинники формування позитивного іміджу та професійного становлення працівників Національної поліції України. *Психологічні та педагогічні проблеми професійної освіти та патріотичного виховання персоналу системи МВС України*: матер. Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Харків, 27 березня 2020 р.). Харків, 2020. С. 174-177.

службових правовідносин у сфері національної безпеки України, послуги, ситуацію та саму діяльність з метою набуття їй підтримування ними авторитету і престижу в суспільстві та за кордоном⁴.

Важливо підтримати О. Кобзаря у тому, що на формування партнерських відносин поліції та населення впливає низка факторів, таких як:

- а) спільність цілей, інтересів та дій;
- б) усвідомлення можливості реалізації цілей, планів та програм тільки через спільну діяльність;
- в) довіра суб'єктів партнерства один до одного, яка є результатом сформованого позитивного іміджу кожного суб'єкта;
- г) мінімізація ризику спільних дій;
- д) взаєморозуміння.

З метою визначення рівня довіри та розробки рекомендацій для поліції щодо реалізації цієї важливої функції проводиться оцінка рівня довіри населення до поліції незалежними соціологічними службами в порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України⁵.

Тут потрібно наголосити, що згідно п. 6 Порядку проведення оцінки рівня довіри населення до Національної поліції, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 07.02.2018 № 58, у разі введення на всій території України воєнного чи надзвичайного стану оцінка на загальнодержавному рівні тимчасово не проводиться. Проведення оцінки відновлюється наступного року після припинення або скасування воєнного чи надзвичайного стану в Україні⁶.

Найбільш актуальним завданням для поліцейських є встановлення партнерських відносин з громадою, заснованих на взаємній повазі та підтримці. Тому їм необхідно знати базові техніки формування позитивного іміджу, основними інструментами якого виступають:

1) Зовнішня привабливість. Не є секретом, що люди йдуть на контакт легше і швидше з привабливими людьми, які викликають у них симпатію. Згідно з дослідженнями, зовнішня привабливість відіграє одну з ключових ролей в процесі знайомства з населенням, адже основа для формування стосунків чи взаємовідносин закладається в перші секунди зорового контакту, коли оцінити когось можна тільки візуально. Але це стосується не лише поліцейських, як людей, а й приміщення в якому вони працюють – красиво та вдало оформлений інтер'єр допоможе громадянам почувати себе комфортно та впевнено;

2) Гарний настрій. Слід констатувати, що люди симпатизують тим, хто ставиться до них добре. Тому, позитивне ставлення та приємне спілкування з боку поліцейського забезпечить йому позитивну думку про

⁴ Столбовий В. М. Імідж Національної поліції як суб'єкта службових правовідносин у сфері Національної безпеки України. *Порівняльно-аналітичне право*. 2018. № 2. С. 273-275.

⁵ Кобзар О. Ф. Поліцейська діяльність в Україні: адміністративно-правовий аспект: монографія. Харків; Дніпропетровськ : Панов, 2015. 316 с.

⁶ Про затвердження Порядку проведення оцінки рівня довіри населення до Національної поліції: Постанова Кабінету Міністрів України від 07.02.2018 р. № 58. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/58-2018-п#Text>.

нього та організацію, в якій він працює, від громадян. І, навпаки, якщо поліцейський дозволить собі некоректне ставлення (зверхність, грубощі) по відношенню до населення, це завдасть серйозної шкоди його іміджу та іміджу установи в цілому;

3) Позитивні послання до громадськості. Привітання зі святами, вираження уваги до населення тощо створює відчуття турботи про громадян з боку органів влади;

4) Особистий внесок. Відгук на проблеми населення, вираження підтримки тощо, формують належне підґрунтя для встановлення контакту та підтримки, взаємодії й діалогу між представниками влади та населенням;

5) Розмежування від негативних чинників. Його сутність полягає в оперативному та швидкому реагуванні на компрометуючі події чи факти. Висвітлення негативної події, яка сталась, допоможе запобігти виникненню пліток та їх поширенню. В таких ситуаціях не варто приховувати інформацію, оскільки це може зруйнувати уже створені репутацію та імідж. Потрібно якомога швидше зреагувати, повідомивши про це населення, і засудити негативний вчинок, при цьому зробивши акцент саме на засудженні вчинку, як такого, а не усієї системи взагалі⁷.

До основ позитивного іміджу поліцейського слід віднести: формування довіри до поліцейського, відповідна ступінь його сприйняття, що можуть втілюються в будь-яких атрибутах, знаках, написах, уніформі, звичках; популяризація образу. Позитивний досвід завжди переноситься на конкретні дії, зумовлюючи стабільні довірливі відносини до нього.

Для того, щоб такий позитивний образ працював на самого поліцейського, потрібно його підкріпити такими характеристиками як:

- загальна «естетичність» образу;
- сформованість гармонійного, цілісного образу;
- стійкість позитивних рис у свідомості і поведінці, обумовлена їх постійним проявом;
- знання та використання етикету, норм поведінки і спілкування, витриманість і культурність манер, що забезпечує адекватність сприйняття цілісного образу.

До негативного образу можна віднести:

- мотивацію самого працівника, економічне забезпечення;
- переживання постійного стресу та страх осуду суспільства;
- формування негативного образу з боку медіа⁸.

Отже, формування та підтримка позитивного іміджу поліції є надзвичайно важливою передумовою для забезпечення безпеки та стабільності у суспільстві, ефективного функціонування системи поліції, а також зростання довіри та партнерських відносин між поліцейськими та населенням.

⁷ Гордєєва О. В. Методика і інструментальний апарат оцінки іміджу виникаючих характеристик підприємства. *Серія: Економіка*. 2013. № 6.

⁸ Horoshko, V., & Matiienko, T. (2023). Image as a component of a police officer's success: a psychological aspect. Directions for the development of psychological sciences in Ukraine and EU countries: Scientific monograph. Riga, Latvia : «Baltija Publishing», 1-16.

2. НОРМАТИВНО-ПРАВОВА ОСНОВА ІМІДЖЕВИХ СТАНДАРТІВ У НАЦІОНАЛЬНІЙ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

Відповідно до п.2 Положення про Національну поліцію, вона керується у своїй діяльності Конституцією та законами України, указами Президента України та постановами Верховної Ради України, прийнятими відповідно до Конституції та законів України, актами Кабінету Міністрів України, іншими актами законодавства⁹. Так, нормативно-правову основу іміджевих стандартів у Національній поліції України складають акти різної юридичної сили.

Насамперед, потрібно згадати про Присягу працівника поліції. Присяга – це офіційна й урочиста обіцянка (клятва) при вступі на військову чи іншу службу, отриманні певного статусу (наприклад громадянства), при вступі на посаду; акт урочистої клятви особи виконувати обов'язки, що впливають з публічно-правового статусу, якого вона набула. «Присягати» означає «торкатися чогось священного на знак правди»¹⁰.

Присяга працівника поліції закріплена статтею 64 Закону України «Про Національну поліцію». Цю урочисту клятву на вірність Українському народові складає кожна особа, яка вступає на службу в поліції:

«Я, (прізвище, ім'я та по батькові), усвідомлюючи свою високу відповідальність, урочисто присягаю вірно служити Українському народові, дотримуватися Конституції та законів України, втілювати їх у життя, поважати та охороняти права і свободи людини, честь держави, з гідністю нести високе звання поліцейського та сумлінно виконувати свої службові обов'язки»¹¹.

Порядок складання Присяги працівника поліції затверджений наказом МВС України від 09.11.2015 № 1453. Згідно з порядком, особи, які вступають на службу до поліції, складають Присягу на вірність Українському народові, текст якої наведено в ч. 1 ст. 64 Закону України «Про Національну поліцію», та скріплюють її власноручним підписом. З прийняттям Присяги ***поліцейський повинен беззаперечно дотримуватися Конституції та законів України при виконанні службових обов'язків, поважати та охороняти права і свободи людини, а також забезпечувати інтереси суспільства і держави.*** Важливо, що підписаний текст Присяги долучається до особової справи працівника поліції, який її склав¹².

По-друге, потрібно наголосити на взаємозв'язку позитивного іміджу поліцейського та дотриманні ним службової дисципліни.

⁹ Про затвердження Положення про Національну поліцію: Постанова Кабінету Міністрів України від 28.10.2015 р. № 877. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/877-2015-%D0%BF#n16>.

¹⁰ Логвиненко Б. О. Науково-практичний коментар до Дисциплінарного статуту Національної поліції України. К. : ВД «ДАКОР», 2022. 218 с.

¹¹ Про Національну поліцію: Закон України від 02.07.2015 р. № 580-VIII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text>.

¹² Про затвердження Порядку складання Присяги працівника поліції: Наказ МВС України від 09.11.2015 р. № 1453. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1487-15#Text>.

Згідно зі статтею 1 Закону України «Про Дисциплінарний статут Національної поліції України», *службова дисципліна є дотриманням поліцейським Конституції і законів України, міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, актів Президента України і Кабінету Міністрів України, наказів Національної поліції України, нормативно-правових актів МВС України, Присяги поліцейського, наказів керівників.*

Службова дисципліна ґрунтується на створенні необхідних організаційних та соціально-економічних умов для чесного, неупередженого і гідного виконання обов'язків поліцейського, повазі до честі і гідності поліцейського, вихованні сумлінного ставлення до виконання обов'язків поліцейського шляхом зваженого застосування методів переконання, заохочення та примусу.

Окрім основних обов'язків поліцейського, визначених статтею 18 Закону України «Про Національну поліцію», службова дисципліна, зобов'язує поліцейського:

1) бути вірним Присязі поліцейського, мужньо і вправно служити народу України;

2) знати закони, інші нормативно-правові акти, що визначають повноваження поліції, а також свої посадові (функціональні) обов'язки;

3) поважати права, честь і гідність людини, надавати допомогу та запобігати вчиненню правопорушень;

4) безумовно виконувати накази керівників, віддані (видані) в межах наданих їм повноважень та відповідно до закону;

5) вживати заходів до негайного усунення причин та умов, що ускладнюють виконання обов'язків поліцейського, та негайно інформувати про це безпосереднього керівника;

6) утримуватися від дій, що перешкоджають іншим поліцейським виконувати їхні обов'язки, а також які підривають авторитет Національної поліції України;

7) утримуватися від висловлювань та дій, що порушують права людини або принижують честь і гідність людини;

8) знати і виконувати заходи безпеки під час несення служби, дотримуватися правил внутрішнього розпорядку;

9) підтримувати рівень своєї підготовки (кваліфікації), необхідний для виконання службових повноважень;

10) берегти службове майно, забезпечувати належний стан зброї та спеціальних засобів;

11) поважати честь і гідність інших поліцейських і працівників поліції, надавати їм допомогу та стримувати їх від вчинення правопорушень;

12) дотримуватися правил носіння однострою та знаків розрізнення;

13) сприяти керівникові в організації дотримання службової дисципліни, інформувати його про виявлені порушення, зокрема вчинені іншими працівниками поліції;

14) під час несення служби поліцейському заборонено перебувати у стані алкогольного, наркотичного та/або іншого сп'яніння¹³.

Далі, потрібно згадати про Правила етичної поведінки поліцейських, затверджені наказом МВС України від 09.11.2016 № 1179¹⁴.

Зазначені Правила є узагальненим зібранням професійно-етичних вимог щодо правил поведінки поліцейських та спрямовані на забезпечення служіння поліції суспільству шляхом забезпечення охорони прав і свобод людини, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки і порядку на засадах етики та загальнолюдських цінностей. Дія цих правил поширюються на всіх поліцейських, які проходять службу в Національній поліції України. ***Дотримання вимог цих Правил є обов'язком для кожного поліцейського незалежно від займаної посади, спеціального звання та місцеперебування.***

Метою цих Правил є урегулювання поведінки поліцейських з дотриманням етичних норм, формування в поліцейських почуття відповідальності перед суспільством і законом за свої дії та бездіяльність, а також сприяння посиленню авторитету та довіри громадян до поліції. Важливо, що під час прийняття на службу до поліції особу ознайомлюють з вимогами цих Правил (далі – *етичні правила*).

Згідно з етичними правилами, під час виконання службових обов'язків поліцейський повинен:

1) неухильно дотримуватися положень Конституції та законів України, інших нормативно-правових актів, що регламентують діяльність поліції, та Присяги поліцейського;

2) професійно виконувати свої службові обов'язки, діяти лише на підставі, у межах повноважень та в спосіб, що визначені Конституцією, законами України, іншими нормативно-правовими актами, прийнятими відповідно до Конституції та законів України, міжнародними договорами України, а також цими Правилами;

3) поважати і не порушувати права та свободи людини, до яких, зокрема, відносяться права: на життя; на повагу до гідності; на свободу та особисту недоторканність; недоторканність житла; на свободу думки і слова, на вільне вираження своїх поглядів і переконань; на свободу світогляду і віросповідання; володіти, користуватися і розпоряджатися своєю власністю, результатами своєї інтелектуальної, творчої діяльності; на мирні зібрання; на свободу пересування, вільний вибір місця проживання; інші права, які передбачені Конституцією та законами України, міжнародними договорами України;

4) у кожному окремому випадку обирати той захід з-поміж заходів, передбачених законодавством України, застосування якого призведе до настання найменш негативних наслідків;

¹³ Про Дисциплінарний статут Національної поліції України: Закон України від 15.03.2018 р. № 2337-VIII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2337-19#Text>.

¹⁴ Про затвердження Правил етичної поведінки поліцейських: наказ МВС України від 09.11.2016 р. № 1179. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1576-16#Text>.

5) неухильно дотримуватись антикорупційного законодавства України, обмежень, пов'язаних зі службою в Національній поліції України, визначених Законами України «Про Національну поліцію», «Про запобігання корупції» та іншими актами законодавства України;

6) виявляти повагу до гідності кожної людини, справедливо та неупереджено ставитися до кожного, незважаючи на расову чи національну приналежність, мову, стать, вік, віросповідання, політичні чи інші переконання, майновий стан, соціальне походження чи статус, освіту, місце проживання, сексуальну орієнтацію або іншу ознаку, не допускати дискримінації в будь-якій формі;

7) поводитися стримано, доброзичливо, відкрито, уважно і ввічливо, викликаючи в населення повагу до поліції і готовність співпрацювати;

8) контролювати свою поведінку, почуття та емоції, не дозволяючи особистим симпатіям або антипатіям, неприязні, недоброму настрою або дружнім почуттям впливати на прийняття рішень та службову поведінку;

9) мати охайний зовнішній вигляд, бути у встановленій формі одягу;

10) дотримуватись норм ділового мовлення, не допускати використання ненормативної лексики;

11) зберігати інформацію з обмеженим доступом, яка стала йому відома у зв'язку з виконанням службових обов'язків;

12) інформувати безпосереднього керівника про обставини, що унеможливають його подальшу службу в поліції або перебування на займаній посаді.

Під час виконання службових обов'язків поліцейському заборонено:

1) сприяти, здійснювати, підбурювати або терпимо ставитися до будь-яких форм катування, жорстокого, нелюдського або такого, що принижує гідність, поводження чи покарання;

2) допускати будь-які привілеї чи обмеження за ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, за мовною або іншими ознаками, дискримінацію в будь-якій формі;

3) використовувати будь-які предмети, на яких зображена символіка політичних партій, та провадити політичну діяльність, висловлювати особисте ставлення до діяльності політичних партій під час виконання службових повноважень, а також використовувати службові повноваження в політичних або особистих цілях;

4) розголошувати та використовувати інформацію з обмеженим доступом, яка стала йому відома у зв'язку з виконанням службових обов'язків, зокрема після припинення служби в поліції, крім випадків, визначених законом;

5) знімати з однострою чи приховувати нагрудний знак (жетон), а також будь-яким іншим чином перешкоджати прочитанню інформації на ньому або фіксуванню за допомогою технічних засобів, крім випадків, коли поліцейський виконує службові обов'язки в режимі секретності в установленому законодавством України порядку;

б) перебувати на службі в нетверезому стані, у стані наркотичного або токсичного сп'яніння, уживати тютюнові вироби під час безпосереднього виконання службових обов'язків і в невстановленому місці.

При поводженні із затриманою особою, поліцейський:

1) не має права обмежувати свободу людини, крім як на підставах та в порядку, визначених законом;

2) зобов'язаний пояснити затриманій особі зрозумілою для неї мовою підстави для затримання та права затриманої особи, надати можливість з моменту затримання захищати себе особисто та користуватися правовою допомогою захисника, а також повідомити про факт затримання третій особі, яку повинна обрати затримана особа;

3) повинен забезпечити затриманому надання медичної допомоги за необхідності;

4) не повинен піддавати катуванню затриманих осіб, допускати жорстоке, нелюдське або таке, що принижує людську гідність, ставлення до них;

5) повинен забезпечити людське ставлення та повагу до затриманої особи;

б) може застосувати заходи поліцейського примусу до затриманої особи лише у передбачених законом випадках, з дотриманням вимог законності, необхідності, пропорційності та ефективності заходу.

Незалежно від посади чи звання у відносинах із населенням поліцейський зобов'язаний:

1) бути тактовним та доброзичливим;

2) висловлювати вимоги чи зауваження, що стосуються особи, у ввічливій та переконливій формі;

3) надати можливість особі висловити власну думку;

4) до всіх потерпілих від злочинів або інших правопорушень проявляти повагу, охороняти їх безпеку та право на невтручання в особисте життя.

Поліцейський зобов'язаний дотримуватися норм професійної етики за будь-яких обставин і відносно будь-якої людини як у робочий, так і в неробочий час. При зверненні до особи поліцейському заборонено бути зверхнім, погрожувати, іронізувати, використовувати ненормативну лексику та допускати дискримінацію в будь-якій формі.

Поліцейський повинен бути коректним та не повинен допускати застосування насильства чи інших негативних дій щодо членів суспільства, а також, незважаючи на провокації, повинен залишатися об'єктивним.

З метою зменшення кількості випадків застосування поліцейських заходів примусу поліцейський повинен проявляти розсудливість, відкритість, почуття справедливості, володіти комунікативними навичками (переконання, ведення переговорів тощо), а в необхідних випадках мати керівні та організаційні якості¹⁵.

¹⁵ Про затвердження Правил етичної поведінки поліцейських: наказ МВС України від 09.11.2016 р. № 1179. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1576-16#Text>.

Також, формування позитивного іміджу вітчизняного поліцейського пов'язане із дотриманням правил носіння однострою. Відповідні правила були затверджені наказом МВС України від 19.08.2017 № 718¹⁶.

Правила носіння однострою поліцейських визначають порядок та умови використання предметів однострою, розміщення на ньому державних нагород, відомчих заохочувальних відзнак, знаків розрізнення та нагрудного знаку поліцейськими, у тому числі відрядженими (прикомандированими) до Верховної Ради України, Верховної Ради Автономної Республіки Крим, інших органів державної влади, установ та організацій, закладів, органів місцевого самоврядування, а також здобувачами вищої освіти закладів вищої освіти із специфічними умовами навчання, які здійснюють підготовку поліцейських.

Поліцейські мають право на носіння однострою у службовий та позаслужбовий час у порядку, визначеному цими Правилами.

Поліцейські зобов'язані:

- 1) носити однострій відповідно до вимог цих Правил;
- 2) утримувати однострій у зразковому стані;
- 3) бережно ставитися до однострою та запобігати його пошкодженню й забрудненню.

При цьому контроль за зовнішнім виглядом поліцейських, наявністю, станом предметів однострою та за дотриманням поліцейськими вимог цих Правил здійснюється керівниками (заступниками керівників, уповноваженими особами від керівництва) органів (підрозділів) поліції, закладів вищої освіти із специфічними умовами навчання під час проведення ними стройових оглядів, інструктажів, занять.

Відповідно до пп. 2-4 Р. II цих Правил, носіння предметів однострою ***вимагає від поліцейського носіння охайних зачісок (стрижок), стриманого макіяжу та манікюру, підбору аксесуарів, що не є виразними (світлих, яскравих кольорів, з візерунками та великих розмірів), не відкривати (демонструвати) частини тіла з татуванням.***

Поліцейським ***дозволяється носити вуса та/або бороду***, що не заважають використанню засобів індивідуального захисту.

Поліцейським забороняється:

- 1) носити забруднені, вицвілі, невипрасувані, пошкоджені предмети однострою;
- 2) носити однострій без спеціального жетона та знаків розрізнення, крім випадків, визначених цими Правилами;
- 3) носити аксесуари (предмети), що приховують спеціальний жетон, знаки розрізнення на предметах однострою та перешкоджають візуальній ідентифікації особи як поліцейського;
- 4) носити аксесуари (предмети), що можуть створити перешкоду або небезпеку під час виконання службових обов'язків (завдань) поліцейського;

¹⁶ Про затвердження Правил носіння однострою поліцейських: наказ МВС України від 19.08.2017 р. № 718. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1122-17#Text>.

5) одночасне носіння предметів однострою кольору хакі та/або в колористиці «камуфляж» із предметами однострою темно-синього та/або чорного кольору, крім випадків, передбачених цими Правилами;

6) одночасне носіння взуття коричневого кольору з предметами однострою темно-синього та/або чорного кольору, крім випадків, передбачених цими Правилами;

7) одночасне носіння предметів однострою білого або сірого кольору з предметами однострою кольору хакі або в колористиці «камуфляж», крім випадків, передбачених цими Правилами;

8) одночасне носіння предметів урочистого однострою з предметами спеціального однострою, крім випадків, передбачених цими Правилами;

9) одночасне носіння предметів однострою разом з іншими предметами цивільного одягу (взуття), крім випадків, передбачених цими Правилами;

10) носити державні нагороди, відомчі заохочувальні відзнаки, що не передбачені (встановлені) законодавством України та цими Правилами (виняток становлять державні нагороди, відомчі заохочувальні відзнаки, які були видані в установленому законодавством порядку, але нагородження ними вже не здійснюється).

Поліцейські *при носінні однострою повинні утримуватися від використання навушників та інших аксесуарів систем зв'язку*, крім тих, носіння яких становить службову необхідність¹⁷.

Зауважимо, що опис і зразки предметів однострою поліцейських затверджені постановою Кабінету Міністрів України від 30.09.2015 № 823 (в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 18.12.2019 № 1055)¹⁸.

Таким чином, нормативно-правова основа іміджевих стандартів у Національній поліції України включає критерії професіоналізму в службовій діяльності, дотримання етичних вимог і правил, а також належного зовнішнього вигляду.

---

¹⁷ Про затвердження Правил носіння однострою поліцейських: Наказ МВС України від 19.08.2017 р. № 718. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1122-17#Text>.

¹⁸ Про однострій поліцейських: Постанова Кабінету Міністрів України від 30.09.2015 р. № 823. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/823-2015-%D0%BF#Text>.

3. ЄВРОПЕЙСЬКІ СТАНДАРТИ ІМІДЖУ ПРАВООХОРОНЦЯ

Для Національної поліції передові зарубіжні стандарти іміджу правоохоронців є тією стратегічною метою і дороговказом, досягнення яких дозволить констатувати створення в Україні правоохоронної інституції європейського зразку.

Резолюція Парламентської Асамблеї Ради Європи № 690 (1979) «Про Декларацію про поліцію» від 08.05.1979. Належить до актів «м'якого права», тобто не має обов'язкового характеру, проте національні уряди багатьох держав поклали її в основу професійних стандартів поліцейської діяльності.

У додатку А. Етика до Декларації про поліцію закріплено, що:

1) Поліцейський зобов'язаний виконувати свої обов'язки, покладені на нього законом, захищаючи своїх співгромадян і суспільство від насильства, хижих та інших шкідливих дій, визначених законом.

2) Поліцейський зобов'язаний діяти чесно, неупереджено та гідно. Зокрема, він повинен утримуватися від будь-яких корупційних дій та рішуче виступати проти них.

3) Масові страти, катування та інші форми нелюдського або такого, що принижує гідність, поводження чи покарання залишаються забороненими за будь-яких обставин. Поліцейський зобов'язаний не підкорятися чи ігнорувати будь-який наказ чи розпорядження, який передбачає такі заходи.

4) Поліцейський зобов'язаний виконувати накази, належним чином видані його ієрархічно вищим керівником, але він повинен утримуватися від виконання будь-яких наказів, про які він знає або повинен знати, що вони є протиправними.

5) Поліцейський зобов'язаний протидіяти порушенням права. Якщо негайна або непоправна і серйозна шкода буде завдана, у випадку настання порушення, він повинен прикласти всі свої сили, щоб ужити негайних заходів.

6) Якщо немає загрози негайної або непоправної і серйозної шкоди, поліцейський повинен прагнути відвернути наслідки цього порушення, або його повторення, повідомляючи своє керівництво про це питання. Якщо такий спосіб не дав результатів, він може повідомити про це вищий орган.

7) Ні кримінальні, ні дисциплінарні заходи не можуть бути застосовані до поліцейського, який відмовився виконувати протиправний наказ.

8) Поліцейський не повинен співпрацювати у стеженні, арешті, охороні або переданні осіб, які не підозрюються у вчиненні незаконних дій, перебувають в розшуку, затримані або притягнені до відповідальності через їхню расу, релігію чи політичні переконання .

9) Поліцейський зобов'язаний нести особисту відповідальність за свої власні дії та за дії або бездіяльність, здійснені за його наказом, і які є протиправними.

10) Має бути чітка субординація. Завжди має бути можливість визначити, хто з керівництва несе кінцеву відповідальність за дії або бездіяльність поліцейського.

11) Законодавство повинно передбачати систему правових гарантій та захисту від будь-якої шкоди, завданої діяльністю поліції.

12) При виконанні своїх обов'язків, офіцер поліції зобов'язаний використовувати всю необхідну рішучість для досягнення мети, яка передбачена або дозволена законодавством, але ніколи не повинен використовувати більше сили, ніж це є доцільним.

13) Поліцейські зобов'язані отримувати зрозумілі та чіткі розпорядження щодо способу та обставин, за яких вони повинні застосовувати зброю.

14) Поліцейський, який затримав особу, що потребує медичної допомоги, повинен забезпечити надання такої допомоги медичним персоналом і, за необхідності, вжити заходів для збереження життя і здоров'я цієї особи. Він повинен дотримуватися вказівок лікарів та інших компетентних медичних працівників, коли вони передають затриману особу для надання медичної допомоги.

15) Поліцейський зобов'язаний зберігати в таємниці всі питання конфіденційного характеру, з якими він має справу, окрім випадків, коли виконання обов'язків або правові норми вимагають іншого.

16) Поліцейський, який дотримується положень цієї декларації, має право на активну моральну і фізичну підтримку суспільства, якому він служить¹⁹.

Ще один «неформальний» *Кодекс етики правоохоронних органів*, прийнятий на 64-й щорічній конференції Міжнародної асоціації керівників поліції (The International Association of Chiefs of Police (IACP) у жовтні 1957 року:

«Мій основний обов'язок як правоохоронця – служити суспільству; захищати життя та майно; захищати невинних від обману, слабких від гноблення чи залякування, а мирних громадян від насильства чи безладу; поважати конституційні права всіх на свободу, рівність та справедливість.

Я буду зберігати своє приватне життя незаплямованим, щоб бути прикладом для всіх, і буду поводитися так, щоб не дискредитувати себе або моє відомство. Зберігатиму мужній спокій перед обличчям небезпеки, презирства чи глузувань; розвиватиму самообмеження; постійно пам'ятатиму про добробут інших. Чесний у думках і діях як в особистому, так і в службовому житті, я буду зразково дотримуватися закону і правил мого відомства. Все, що я побачу або почую, що має конфіденційний характер, або що буде довірено мені за моїми службовими обов'язками, буде завжди зберігатися в таємниці, якщо тільки це не є необхідним для виконання моїх обов'язків.

Я ніколи не буду діяти недобросовісно і не дозволю особистим почуттям, упередженням, політичним переконанням, прагненням, ворожнечі чи дружбі впливати на мої рішення. Не йдучи на жодні компроміси зі

---

¹⁹ Банчук О. А. Статус поліції: міжнародні стандарти і зарубіжне законодавство. К. : Москаленко О. М., 2013. 588 с.

злочинністю та невпинно переслідуючи злочинців, я буду ввічливо та належним чином застосовувати закон без страху чи прихильності, злоби чи недоброзичливості, ніколи не застосовуючи непотрібної сили чи насильства та ніколи не приймаючи винагород.

Я визнаю свій службовий нагрудний знак символом суспільної довіри і приймаю його як суспільну довіру, яку я буду зберігати доти, доки буду вірним етиці поліцейської служби. Я ніколи не буду брати участь в корупційних діях або неправомірній вигоді, а також не буду сприяти таким діям інших поліцейських. Я буду співпрацювати з усіма уповноваженими законом органами та їхніми представниками у здійсненні правосуддя.

Я знаю, що тільки я несу відповідальність за власний рівень професійної діяльності і буду використовувати кожен розумну можливість для підвищення і вдосконалення свого рівня знань і компетентності.

Я буду постійно прагнути до досягнення цих цілей та ідеалів, присвячуючи себе перед Богом обраній професії правоохоронця»²⁰.

Третім документом є *Кодекс поведінки службовців органів правопорядку*, затверджений резолюцією Генеральної Асамблеї ООН № 34/169 від 17.12.1979.

Стаття 1. Службовці органів правопорядку повинні завжди виконувати обов'язки, покладені на них законом, служачи суспільству та захищаючи всіх людей від протиправних діянь, відповідно до високого рівня відповідальності, якої вимагає їх професія.

Стаття 2. При виконанні своїх обов'язків службовці органів правопорядку повинні поважати і захищати людську гідність, підтримувати та захищати права людини стосовно всіх осіб.

Стаття 3. Службовці органів правопорядку можуть застосовувати силу тільки у разі суворої необхідності і в обсязі, необхідному для виконання їх обов'язків.

Стаття 4. Відомості конфіденційного характеру, якими володіють службовці органів правопорядку, повинні зберігатися в таємниці, за винятком випадків, коли виконання обов'язків або вимоги правосуддя суворо вимагають іншого.

Стаття 5. Жоден службовець органів правопорядку не повинен чинити, підбурювати або терпимо ставитися до будь-якої форми катування або іншого жорстокого, нелюдського або такого, що принижує гідність, поводження або покарання, а також жоден службовець органів правопорядку не повинен посилатися на розпорядження керівництва чи такі виняткові обставини, як військовий стан чи загроза війни, загроза національній безпеці, внутрішня політична нестабільність чи будь-яке інше надзвичайне становище для виправдання катувань або іншого жорстокого, нелюдського або такого, що принижує гідність поводження чи покарання.

Стаття 6. Службовці органів правопорядку повинні забезпечувати цілковитий захист здоров'я затриманих ними осіб і, зокрема, повинні вживати негайних заходів, щоб забезпечити надання медичної допомоги у разі необхідності.

---

²⁰ Law Enforcement Code of Ethics. IACP. URL : <https://www.theiacp.org/resources/law-enforcement-code-of-ethics>.

Стаття 7. Службовці органів правопорядку не повинні вчиняти жодних корупційних дій. Вони також повинні всіляко перешкоджати і боротися з усіма такими діями.

Стаття 8. Службовці органів правопорядку повинні поважати право і цей Кодекс. Вони також повинні докладати всі свої зусилля, щоб запобігти і всіляко перешкоджати всім їх порушенням. Службовці органів правопорядку, які мають підстави вважати, що сталося або може статися порушення цього Кодексу, повинні повідомити про це своє керівництво, і, в разі потреби, інші відповідні органи або органи, наділені повноваженнями з контролю або вжиття заходів правового захисту²¹.

Наостанок, слід вказати на *Європейський кодекс поліцейської етики*, Рекомендація Rec (2001)10 Комітету Міністрів державам-учасницям Ради Європи (Ухвалена Комітетом міністрів 19.09.2001 на 765-му засіданні заступників міністрів).

Цей кодекс застосовується до традиційних публічних сил поліції або поліцейських служб, або інших владно уповноважених та/або контрольованих органів з основними завданнями забезпечення правопорядку в громадянському суспільстві, і уповноважених державою застосовувати силу та/або спеціальні повноваження для цих цілей.

I. Цілі поліції.

1. Основними цілями поліції в демократичному суспільстві, заснованому на верховенстві права, є:

- підтримка публічного спокою, забезпечення правопорядку в суспільстві;
- захист і дотримання основоположних прав і свобод людини, закріплених, зокрема, в Європейській конвенції з прав людини;
- запобігання та протидія злочинності;
- виявлення злочинів;
- надання допомоги і послуг громадянам.

II. Правові основи поліції відповідно до верховенства права.

2. Поліція є державним органом, створеним згідно із законом.

3. Діяльність поліції завжди повинна здійснюватися у відповідності з національним правом і міжнародними стандартами, визнаними країною.

4. Законодавство про поліцію має бути доступним для громадськості, достатньо зрозумілими і точним, та, за необхідності, супроводжуватися чіткими нормативними актами, які також мають бути доступними для громадськості і зрозумілими.

5. На співробітників поліції має поширюватися таке саме законодавство, що й на звичайних громадян, а винятки можуть бути виправдані лише з причин належної роботи поліції в демократичному суспільстві.

---

²¹ Банчук О. А. Статус поліції: міжнародні стандарти і зарубіжне законодавство. К. : Москаленко О. М., 2013. 588 с.

III. Поліція і система кримінальної юстиції.

6. Має бути чітке відокремлення ролі поліції та прокуратури, судової та пенітенціарної системи; поліція не повинна мати жодних контрольних функцій над цими органами.

7. Поліція має суворо дотримуватися принципу незалежності та неупередженості суддів; зокрема, поліція не повинна ні заперечувати проти легітимних вироків чи судових рішень, ні перешкоджати їх виконанню.

8. Поліція, як правило, не повинна виконувати судові функції. Будь-яке делегування судових повноважень поліції має бути обмеженим і відповідати закону. Завжди має бути можливість оскаржити будь-яку дію, рішення або бездіяльність поліції, що зачіпають права особи, до судових органів.

9. Повинна бути функціональна та належна співпраця між поліцією і прокуратурою. У країнах, де поліція підпорядковується прокуратурі або слідчого судді, вона має отримувати чіткі інструкції щодо пріоритетів, що регулюють політику розслідування злочинів та хід кримінального розслідування в окремих справах. Поліція повинна інформувати керівні органи з розслідування злочинів про виконання їхніх інструкцій, зокрема, вона має регулярно доповідати про стан розслідування кримінальних справ.

10. Поліція повинна поважати роль захисників у кримінальному процесі і, де це допустимо, надавати допомогу для забезпечення реалізації права на доступ до правової допомоги, зокрема, щодо осіб, чия свобода була обмежена.

11. Поліція не повинна брати на себе роль співробітників в'язниць, за винятком надзвичайних ситуацій.

IV. Організаційні структури поліції.

A. Загальні положення

12. Поліція повинна бути організована таким чином, щоб заслуговувати на публічну повагу як професійні поборники права і постачальники послуг для громадськості.

13. При виконанні поліцейських обов'язків у громадянському суспільстві, поліція повинна бути відповідальною перед цивільною владою.

14. Поліція та її співробітники в уніформі зазвичай повинні бути легко впізнавані.

15. Поліція у своїй діяльності повинна користуватися достатньою незалежністю від інших державних органів при виконанні доручених їй завдань, за які вона має бути повністю відповідальна.

16. Персонал поліції всіх рівнів повинен нести персональну відповідальність за свої дії або бездіяльність, або накази підлеглим.

17. Організація поліції повинна забезпечувати чітку субординацію в поліції. Завжди має бути можливість визначити, хто є кінцевим керівником, який несе відповідальність за дії або бездіяльність співробітників поліції.

18. Поліція має бути організована у такий спосіб, що сприяє хорошим зв'язкам поліції з громадськістю і, за необхідності, ефективній співпраці з іншими органами, місцевими громадами, неурядовими організаціями та іншими представниками громадськості, в тому числі етнічними меншинами.

19. Поліцейські організації мають бути готові надати об'єктивну інформацію про свою діяльність громадськості без розкриття конфіденційної інформації. Мають бути створені професійні керівні принципи щодо зв'язків з медіа.

20. Організація поліції повинна містити ефективні заходи для забезпечення чесності та належного виконання своїх обов'язків співробітниками поліції, зокрема, щоб гарантувати повагу до основоположних прав і свобод людини, закріплених, зокрема, в Європейській конвенції з прав людини.

21. На всіх рівнях поліцейської організації мають діяти ефективні заходи із запобігання корупції та боротьби з нею.

В. Кваліфікація, набір й утримання співробітників поліції

22. Відбір співробітників поліції на будь-якому рівні початку кар'єри має здійснюватися на основі їхньої особистої кваліфікації та досвіду, які мають відповідати цілям поліції.

23. Співробітники поліції мають бути в змозі виявляти ясність судження, відкрите ставлення, зрілість, справедливість, комунікабельність і, де це необхідно, лідерські та управлінські вміння. Крім того, вони мають добре розуміти соціальні, культурні та суспільні проблеми.

24. Особи, які були засуджені за тяжкі злочини, мають бути позбавлені права працювати в поліції.

25. Процедури прийому на службу мають ґрунтуватися на об'єктивних та недискримінаційних засадах після проведення необхідної перевірки кандидатів. Крім того, політика має бути спрямована на набір чоловіків і жінок з різних верств суспільства, в тому числі етнічних меншин, із загальною метою, щоб персонал поліції відображав суспільство, якому вони служать.

С. Підготовка співробітників поліції

26. Підготовка співробітників поліції, яка має ґрунтуватися на фундаментальних цінностях демократії, верховенства права та захисту прав людини, має розроблятися відповідно до цілей поліції.

27. Загальна підготовка співробітників поліції має бути максимально відкритою для суспільства.

28. Бажано, щоб за загальною початковою підготовкою слідували заходи з підвищення кваліфікації під час роботи через регулярні проміжки часу, та тренінги для спеціалістів, менеджменту та керівництва, коли це необхідно.

29. Практична підготовка щодо застосування сили та обмежень у зв'язку з принципами прав людини, зокрема Європейської конвенції з прав людини та її судової практики, має бути складовою частиною підготовки співробітників поліції на всіх рівнях.

30. У підготовці співробітників поліції має повністю враховуватися необхідність боротьби з расизмом і ксенофобією.

D. Права співробітників поліції

31. Співробітники поліції, зазвичай, мають такі самі громадянські та політичні права, як і інші громадяни. Обмеження цих прав можливі лише в тих випадках, коли вони необхідні для здійснення функцій поліції в демократичному суспільстві відповідно до закону і згідно з Європейською конвенцією з прав людини.

32. Співробітники поліції як державні службовці мають користуватися максимально широким набором соціальних і економічних прав. Зокрема, вони повинні мати право створювати представницькі органи або брати участь в них, право отримувати відповідну винагороду, право на соціальний захист і на специфічні заходи з охорони здоров'я і безпеки з урахуванням специфіки роботи поліції.

33. Будь-які дисциплінарні заходи щодо співробітника поліції мають підлягати контролю з боку незалежного органу або суду.

34. Органи державної влади мають надавати підтримку співробітникам поліції в разі необґрунтованих звинувачень проти них в зв'язку з виконанням ними своїх службових обов'язків.

V. Керівні принципи діяльності/операцій поліції.

A. Керівні принципи діяльності/операцій поліції: загальні принципи

35. Поліція при проведенні всіх своїх операцій має поважати право будь-якої людини на життя.

36. Поліція не повинна за будь-яких обставин здійснювати, заохочувати або допускати будь-які тортури, випадки нелюдського або такого, що принижує гідність, поводження чи покарання.

37. Поліція може застосовувати силу лише у випадках абсолютної необхідності і лише для досягнення законних цілей.

38. Поліція має систематично перевіряти законність своїх запланованих дій.

39. Співробітники поліції повинні виконувати накази, правомірно видані їхніми начальниками, але зобов'язані утримуватися від виконання тих наказів, які є явно протиправними, і доповідати про такі накази без страху покарання.

40. Поліція має виконувати свої завдання справедливо, керуючись, зокрема, принципами неупередженості та недискримінаційного підходу.

41. Поліція не повинна порушувати прав кожної людини на повагу до її приватного життя, за винятком випадків абсолютної необхідності і лише для досягнення законних цілей.

42. Збір, зберігання і використання поліцією даних особистого характеру мають відповідати міжнародним принципам захисту даних і, зокрема, обмежуватися тим, що необхідно для досягнення законних, справедливих і конкретних цілей.

43. При виконанні своїх функцій поліція завжди має пам'ятати про основоположні права кожної людини, такі як свобода думки, совісті, релігії, висловлення поглядів, мирні зібрання, пересування і безперешкодне користування своїм майном.

44. Співробітники поліції мають діяти чесно і з повагою до суспільства і з особливою увагою до становища осіб, які належать до найбільш уразливих груп.

45. Співробітники поліції під час проведення своїх операцій, як правило, повинні мати можливість довести свою приналежність до складу поліції і свій професійний статус.

46. Співробітники поліції мають боротися з будь-якими проявами корупції в поліції. Вони мають інформувати своїх керівників та інші компетентні органи про будь-які випадки корупції в поліції.

В. Керівні принципи діяльності/операцій поліції: особливі ситуації

1. Поліцейське розслідування

47. Поліцейські розслідування мають бути засновані як мінімум на розумній підозрі про фактичне вчинення або можливе вчинення правопорушення чи злочину.

48. Поліція має дотримуватися тих принципів, що кожен обвинувачений у вчиненні кримінального правопорушення, вважається невинуватим, доки його вина не буде визнана судом, і що кожен обвинувачений у вчиненні кримінального правопорушення має певні права, зокрема право бути невідкладно повідомленим про обвинувачення проти нього/неї, і підготувати свій захист або особисто, або за сприяння правової допомоги за своїм власним вибором.

49. Поліцейські розслідування мають бути об'єктивними і справедливими. Вони мають бути чутливими і гнучкими до особливих потреб осіб, таких як дітей, підлітків, жінок, меншин, включаючи етнічні меншини і вразливих осіб.

50. Керівні принципи належного проведення і неупередженості допитів у поліції мають встановлюватися з урахуванням статті 48. Зокрема, слід упевнитися, що ці допити проводяться на справедливій основі, тобто допитувані особи проінформовані про причини допиту і про інші відповідні факти. Зміст поліцейських допитів має систематично записуватися і зберігатися.

51. Поліція має усвідомлювати специфічні потреби свідків і дотримуватися деяких правил, які стосуються захисту свідків і допомоги їм протягом розслідування, особливо коли існує ризик залякування свідків.

52. Поліція має забезпечувати необхідну підтримку, допомогу та інформацію для жертв злочинів без будь-якої дискримінації.

53. Поліція має забезпечувати усний чи письмовий переклад протягом усього поліцейського розслідування.

2. Арешт/позбавлення волі поліцією

54. Термін позбавлення волі має бути максимально обмеженим, і при затриманні мають враховуватися гідність, вразливість й особисті потреби кожного затриманого. Щодо кожного затриманого має вестися систематичний облік затримання.

55. Поліція повинна, наскільки це можливо згідно з національним законодавством, негайно інформувати осіб, позбавлених волі, про причини позбавлення їх волі і про будь-яке обвинувачення проти них, а також негайно інформувати таких осіб про процедуру, що стосується їхньої справи.

56. Поліція має забезпечувати безпеку, охорону здоров'я, гігієну та належне харчування людей протягом періоду тримання їх під вартою. Камери для утримання під вартою в поліції мають бути розумного розміру, мати відповідне освітлення і вентиляцію і бути обладнані так, щоб давати можливість для відпочинку.

57. Затримані поліцією особи повинні мати право на те, щоб про їх затримання було повідомлено третій особі за їх вибором, на доступ до правової допомоги та на медичне обстеження у лікаря за їх вибором, коли це можливо.

58. Поліція повинна, за можливості, відокремлювати осіб, позбавлених волі за підозрою у вчиненні кримінального правопорушення, від осіб, позбавлених волі з інших причин. Зазвичай має проводитися розділення чоловіків та жінок, а також дорослих та неповнолітніх.

VI. Відповідальність і контроль над поліцією.

59. Поліція має бути відповідальною перед державою, громадянами та їхніми представниками. Вона має підлягати ефективному зовнішньому контролю.

60. Державний контроль над поліцією має бути поділений між законодавчою, виконавчою та судовою владою.

61. Органи державної влади мають забезпечити ефективні та неупереджені процедури для подання скарг на дії поліції.

62. Мають заохочуватися механізми притягнення до відповідальності, засновані на спілкуванні та взаєморозумінні між суспільством та поліцією.

63. Кодекси етики поліції, засновані на принципах, викладених у цій рекомендації, мають бути розроблені в державах-членах і контролюватися відповідними органами.

VII. Дослідження та міжнародне співробітництво.

64. Держави-члени мають сприяти і заохочувати дослідження щодо поліції, що проводяться як власне поліцією, так і зовнішніми інституціями.

65. Має забезпечуватися підтримка міжнародного співробітництва з питань поліцейської етики та аспектів прав людини, що стосуються поліції.

66. Засоби сприяння принципам цієї рекомендації та їхня реалізація мають бути об'єктом ретельного контролю з боку Ради Європи²².

Таким чином, європейські стандарти іміджу правоохоронця ґрунтуються на положеннях міжнародних документів та знаходять відображення у національних законодавчих актах.

---

²² Рекомендації Rec (2001) 10 Комітету Міністрів державам-учасницям Ради Європи «Про Європейський кодекс поліцейської етики» (Ухвалена Комітетом міністрів 19.09.2001 р. на 765-му засіданні заступників міністрів). URL : https://hrea.org/wp-content/uploads/2021/02/Recommendation-Rec200110_European-Code-of-Police-Ethics_Ukrainian.pdf.

ВИСНОВКИ

Говорячи про впровадження європейських іміджевих стандартів сучасного правоохоронця у діяльність Національної поліції потрібно наголосити на їхній важливості для успішного завершення реформування правоохоронної системи України в цілому. Впровадження європейських іміджевих стандартів дозволить зробити діяльність поліції в Україні більш прозорою та відкритою у повоєнний час, досягнути якісно нового рівня в професійній діяльності та взаємодії з населенням.

До основних переваг такого впровадження слід віднести підвищення довіри населення, як основного критерію оцінки ефективності її роботи. Зростання відкритості та доступності поліції для населення, сприятиме зростанню довіри до неї та налагодженню партнерських відносин. Так само європейські іміджеві стандарти дозволять зробити вітчизняних поліцейських більш професійними у ставленні до людей, поведінці та манерах, заслужити більш високий авторитет серед громадян.

З іншого боку, потрібно вести мову про внутрішні і зовнішні чинники, які ускладнюють досягнення цієї мети. Тут важливо говорити про необхідність зміни менталітету поліцейських. Самі працівники поліції повинні звикнути до свого нового образу та критеріїв належної поведінки на службі та у побуті. Так само чинник недостатнього фінансування може зашкодити своєчасним закупівлям нового однострою, транспортних засобів, спеціального обладнання, а також підвищенню кваліфікації поліцейських.

Впровадження європейських іміджевих стандартів має проводитись поетапно. Це дозволить мінімізувати фінансові витрати та дати необхідний час для адаптації як самих поліцейських, так і населення в умовах воєнного стану та у повоєнний період. Вагому підтримку у реалізації таких прагнень можуть надати міжнародні партнери, зокрема міжнародні організації правоохоронного спрямування.

Таким чином, впровадження європейських іміджевих стандартів сучасного правоохоронця у діяльність Національної поліції України є складною, багатоаспектною та невід'ємною складовою трансформації правоохоронної системи України. Досягнення європейських іміджевих стандартів дозволить вітчизняним поліцейським бути кращими як для суспільства, так і для самих себе.

Вивчення впровадження європейських іміджевих стандартів сучасного правоохоронця у діяльність Національної поліції України на факультативних заняттях для здобувачів вищої освіти денної форми навчання доцільно проводити відповідно до структури методичних рекомендацій.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА

1. Law Enforcement Code of Ethics. *IACP*. URL : <https://www.theiacp.org/resources/law-enforcement-code-of-ethics>.
2. Бочковий О. В., Дрок І. С., Логвиненко Б. О. та ін. Дотримання прав людини під час застосування адміністративного затримання підрозділами Національної поліції: наук.-практ. рек. Дніпро : ДДУВС, 2023. 100 с.
3. Логвиненко Б. О. Науково-практичний коментар до Дисциплінарного статуту Національної поліції України. К. : ВД «ДАКОР», 2022. 218 с.
4. Боняк В. О., Жеглінська Т. О., Завгородня Ю. С. та ін. Поліцейська деонтологія: навч. посібник. Дніпро : ДДУВС, 2022. 144 с.
5. Фоменко А. Є., Юнін О. С., Миронюк Р. В., Собакарь А. О. та ін. Поліцейська діяльність: підручник. Дніпро : ДДУВС, 2022. 432 с.
6. Рекомендації Rec (2001) 10 Комітету Міністрів державам-учасницям Ради Європи «Про Європейський кодекс поліцейської етики» (Ухвалено Комітетом міністрів 19.09.2001 р. на 765-му засіданні заступників міністрів). URL : https://hrea.org/wp-content/uploads/2021/02/Recommendation-Rec200110_European-Code-of-Police-Ethics_Ukrainian.pdf.
7. Банчук О. А. Статус поліції: міжнародні стандарти і зарубіжне законодавство. К. : Москаленко О. М., 2013. 588 с.

Навчальне видання

Логвиненко Борис Олексійович
Рагімов Фаїг Вагіф огли

**ВПРОВАДЖЕННЯ ЄВРОПЕЙСЬКИХ ІМІДЖЕВИХ СТАНДАРТІВ
СУЧАСНОГО ПРАВООХОРОНЦЯ У ДІЯЛЬНІСТЬ
НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ**

*Методичні рекомендації
до факультативних занять
(для здобувачів вищої освіти денної форми навчання)*

Редактор, оригінал-макет, дизайн – *А. В. Самотуга*

Формат 60x84/16. Друк – цифровий.

Гарнітура – Times New Roman. Ум.-друк. арк. 1,52. Обл.-вид. арк. 1,63.

Надруковано у Дніпровському державному університеті внутрішніх справ
49005, м. Дніпро, просп. Науки, 26, т. (056) 370-96-59
Свідоцтво про внесення до державного реєстру ДК № 8112 від 13.06.2024 р.